

VALG

Veileder

Forsøk med nedsatt stemmerettsalder til 16 år ved kommunestyrevalget i 2011

1. Innledning

Dette er en veileder om forhold som en må være særlig oppmerksom på ved gjennomføringen av forsøket med nedsatt stemmerettsalder til 16 år ved kommunestyrevalget i 2011. Forsøket gjelder ikke ved fylkestingsvalget. Det er viktig at alle kommuner er kjent med innholdet i denne veilederen, selv om de ikke deltar selv.

Selv om forsøket bare gjelder 20 kommuner, kan alle personer med stemmerett i disse forsøkskommunene *forhåndsstemme* i alle landets kommuner. Det er derfor nødvendig at valgmedarbeiderne i alle kommunene har god kjennskap til forsøket, særlig gjelder dette forhold knyttet til selve stemmegivningen. Det er første gang disse velgerne er i et valglokale og det er viktig at de mottas på en skikkelig måte, slik at stemmegivningen blir en positiv erfaring for dem.

Kommunene Hammerfest, Mandal, Re og Ålesund deltar både i forsøket med nedsatt stemmerettsalder og i forsøket med elektronisk stemmegivning i 2011. Det er utarbeidet en egen forskrift og veileder til det forsøket. Elektronisk stemmegivning er kun et supplement til ordinær stemmegivning på papir. 16- og 17 år-ingene fra disse fire e-valgskommunene bestemmer selv om de vil stemme elektronisk eller på vanlig måte på papir.

2. Hvor forsøket skal gjennomføres

Kommunene Marker (Østfold), Lørenskog (Akershus), Hamar (Hedmark), Vågå (Oppland), Sigdal (Buskerud), Re (Vestfold), Porsgrunn (Telemark) Grimstad (Aust-Agder), Mandal (Vest-Agder), Gjesdal (Rogaland), Stavanger (Rogaland), Austevoll (Hordaland), Luster (Sogn og Fjordane), Ålesund (Møre og Romsdal), Osen (Sør-Trøndelag), Namdalseid (Nord-Trøndelag), Tysfjord (Nordland), Kåfjord (Troms), Hammerfest (Finnmark) og Kautokeino (Finnmark) er med på forsøket med nedsatt stemmerettsalder ved kommunestyrevalget i 2011, jf. forsøksforskriften § 1.

3. Nærmere om gjennomføringen av forsøket

Lovgrunnlag

Etter valgloven § 15-1 har departementet myndighet til å godkjenne forsøk med andre måter å gjennomføre valg på enn det som følger av valgloven. Når det besluttes forsøk, skal det utarbeides regler til erstatning for de reglene det gjøres unntak for i forsøket. Slike regler fastsettes formelt i forskrift.

Departementet fastsatte derfor 18. mars 2011 forskrift om forsøk med nedsatt stemmerettsalder til 16 år ved kommunestyrevalget i 2011. Forskriften ble kunngjort 7. april 2011 i Norsk Lovtidende avdeling II.

Forskriften gjelder for alle de 20 forsøkskommunene som deltar i forsøket, jf. § 1.

Forsøket med nedsatt stemmerettsalder til 16 år, innebærer at gjennomføringen av lokalvalgene i 2011 i forsøkskommunene, på enkelte områder må gjennomføres på en noe annen måte enn det som er beskrevet i valgloven og valgforskriften. Det er derfor i forskriften fastsatt bestemmelser som skal gjelde i stedet for gjeldende lovgivning, eller som gjør tilføyelser eller presiseringer til denne.

Det er viktig å være oppmerksom på at valglovens og valgforskriftens bestemmelser også gjelder for dette forsøket, men da slik at forskriftens bestemmelser gjelder *i tillegg*, jf. forsøksforskriften § 3. Det betyr at verken valglovgivningene eller forsøksforskriften kan leses isolert.

For valg til Longyearbyen lokalstyre skal det også gjennomføres forsøk med nedsatt stemmerettsalder. Dette valget gjennomføres noe senere på høsten enn valget i kommunene og reguleres av en egen forskrift fastsatt av Justisdepartementet med hjemmel i § 13-1 i forskrift om lokalstyrevalg i Longyearbyen, jf. svalbardloven § 34.

Hvem forsøket gjelder

Alle personer som fyller 16 eller 17 år i valgåret og som er bosatt (manntallsregistrert) i en av forsøkskommunene har stemmerett ved kommunestyrevalget, jf. forsøksforskriften §§ 1 og 4. Det er viktig å understreke at 16- og 17-åringene ikke har rett til å stemme ved fylkestingsvalget. Disse personene er heller ikke valgbare til kommunestyret, jf. forsøksforskriften § 5.

Manntall og valgkort

Det skal fremgå av manntallet om en person har rett til å stemme ved kommunestyrevalget. I manntallet i forsøkskommunene skal navnet på 16- og 17-åringene være *tydelig fremhevet* for å markere at dette er en person som oppfyller betingelsene for å delta i forsøket, jf. forsøksforskriften § 6. Det er nødvendig å skille disse personene ut særskilt, fordi de ikke skal stemme ved fylkestingsvalget.

Det skal også tydelig fremgå av valgkortet til en person som vil fylle 16 eller 17 år i valgåret (født i 1994 eller i 1995) at vedkommende har rett til å stemme til kommunestyrevalget. Det skal også fremgå hvilken kommune vedkommende har stemmerett i, jf. forsøksforskriften § 6 tredje ledd.

Eksempel:

VALG VALGKORT 2011

Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2011

Krets	Rode	Side	Linje
Fødselsår	Kommunenr.	Nr. i manntalet	
Navn			

--

Valglokale på valgdagen er:

Du som fyller 16 eller 17 år i valgåret kan bare stemme ved kommunestyrevalget.

På valgdagen er lokalet åpent:

Dato

Stemmemottakers signatur

4. Forhåndsstemmegivningen

Nedenfor omtales kort forhold det er viktig å være særlig oppmerksom på ved forhåndsstemmegivningen. Husk at disse velgerne også kan stemme utenfor egen kommune.

Orientering til velgeren om forsøket

Når velgere, som er født i 1994 eller 1995, får utlevert stemmesedelkonvolutt må hun eller han få beskjed om at de er med i et forsøk med nedsatt stemmerettsalder og at de bare kan avgi stemme til *kommunestyrevalget*. Stemmemottaker skal imidlertid ikke på noen måte kontrollere om så skjer. Dersom velger skulle komme til å legge stemmesedel for fylkestingsvalget i stemmesedelkonvolutten, sorteres den ut i forbindelse med prøving og optelling.

Duplikatvalgkort

Har ikke velgeren valgkortet med seg, må stemmemottaker på vanlig måte printe ut et duplikatvalgkort og på kortet vil det fremgå om vedkommende fyller 16 eller 17 år i valgåret og hvilken kommune vedkommende har stemmerett. Denne opplysningen er nødvendig for på et senere tidspunkt kunne skille ut eventuelle stemmesedler til fylkestingsvalget.

Stemmemottaker skal legge valgkortet (og stemmesedelkonvolutten) ned i omslagskonvolutten, slik at fødselsår er synlig i konvoluttvinduet.

5. Valgtingsstemmegivningen

Velgere som omfattes av forsøket skal ikke stemme til fylkestingsvalget. Dette er det viktig å være oppmerksom på ved organisering og gjennomføring av stemmegivningen på valgdagen.

Stemmemottaker vil se i manntallet om en person omfattes av forsøket. Navnet til vedkommende skal i manntallet være *tydelig fremhevet* for å markere at dette er en person som bare kan avgi stemme til kommunestyrevalget, jf. forsøksforskriften § 6. Når vedkommende velger krysses av i manntallet bør valgfunksjonæren gjøre velgeren oppmerksom på at hun eller ham bare kan delta ved *kommunestyrevalget* og at de derfor kun kan benytte de *hvite* stemmesedlene.

Stemmemottaker må være nøye med å sjekke at personene som omfattes av forsøket bare leverer én stemmeseddel til kommunestyrevalget, jf. forsøksforskriften § 4. Det er bare en hvit stemmeseddel som skal stemples når de kommer til bordet for mottak av stemmesedler. Stemmemottaker skal imidlertid ikke kontrollere om det ligger ev. blå seddel inni den hvite.

På valgtinget *skal* stemmeurnen plasseres i umiddelbar nærhet av sted for avkryssing i manntallet og stemping av stemmeseddel, jf. forsøksforskriften § 7. Dette er nødvendig for å forhindre at velger legger en blå stemmeseddel i urnen. Dette er også viktig for å unngå avvik mellom antall kryss i manntallet og antall stemmesedler til kommunestyrevalget for 16- og 17-årige velgere. Stemmemottakeren skal kontrollere velgeren mot manntallet, og sette kryss *før* velgeren får legge den hvite stemmeseddelen i urnen. Alle stemmesedler som legges i urnen på valgtinget skal være stemplet.

Det skal ikke benyttes særskilte urner for personer som omfattes av forsøket.

6. Godkjenning av forhåndsstemmegivninger. Protokollering

Ved godkjenning av forhåndsstemmegivningen undersøker valgstyret på ordinær måte om velger har stemmerett ut fra opplysninger på valgkortet. Har vedkommende stemmerett krysses det av for godkjent stemmegivning i manntallet.

Det er svært viktig å være oppmerksom på følgende: Når stemmegivningen åpnes og valgkort skilles fra stemmeseddelkonvolutt, *må* stemmeseddelkonvolutt legges adskilt fra øvrige konvolutter. Stemmeseddelkonvolutt bør ikke merkes. Antall *stemmegivninger* fra personer som omfattes av dette forsøket som skal protokolleres særskilt, men ikke antall stemmesedler og valglistefordeling.

Når stemmeseddelkonvolutt åpnes, fjernes eventuelle blå stemmesedler til fylkestinget, jf. forsøksforskriften § 8. Disse er ikke gjenstand for prøving på noen måte og skal ikke bokføres i protokollen.

Det er viktig at stemmegivninger fra velgere som omfattes av forsøket holdes adskilt fra øvrige stemmegivninger og stemmesedler inntil både stemmegivningen og stemmeseddelen er godkjent. Antallet mottatte, godkjente og forkastede stemmegivninger skal protokolleres særskilt. Stemmesedlene skal imidlertid ikke protokolleres særskilt. Kommunen skal ikke fordele stemmesedler fra velgere som omfattes av forsøket, på de ulike valglistene særskilt. Dette er viktig for å sikre hemmelighold.

Valgstyret må sørge for å protokollere i møteboken antall godkjente og forkastede stemmegivninger fra forhåndsstemmegivningen og valgtinget fra personer som fyller 16 eller 17 år i valgåret, jf. forsøksforskriften § 9.